

RIIGI TUGITEENUSTE
KESKUS

Mis on „ei kahjusta oluliselt“ põhimõte? Kuidas see mõjutab toetuse saamist ja projektide elluviimist?

Kristel Lopsik

Keskkonnaekspert

29.06.2022

Toetuste arendamise osakond

Riigi Tugiteenuste Keskus

Täna sed teemad:

1. Mis on „**ei kahjusta oluliselt**“ põhimõte välisvahendite kasutusel?
2. Kliima- ja keskkonnaeesmärkide tutvustus
3. Toetuse taotleja kohustused
4. „Ei kahjusta oluliselt“ põhimõttele vastavuse hindamise **juhendi tutvustamine**

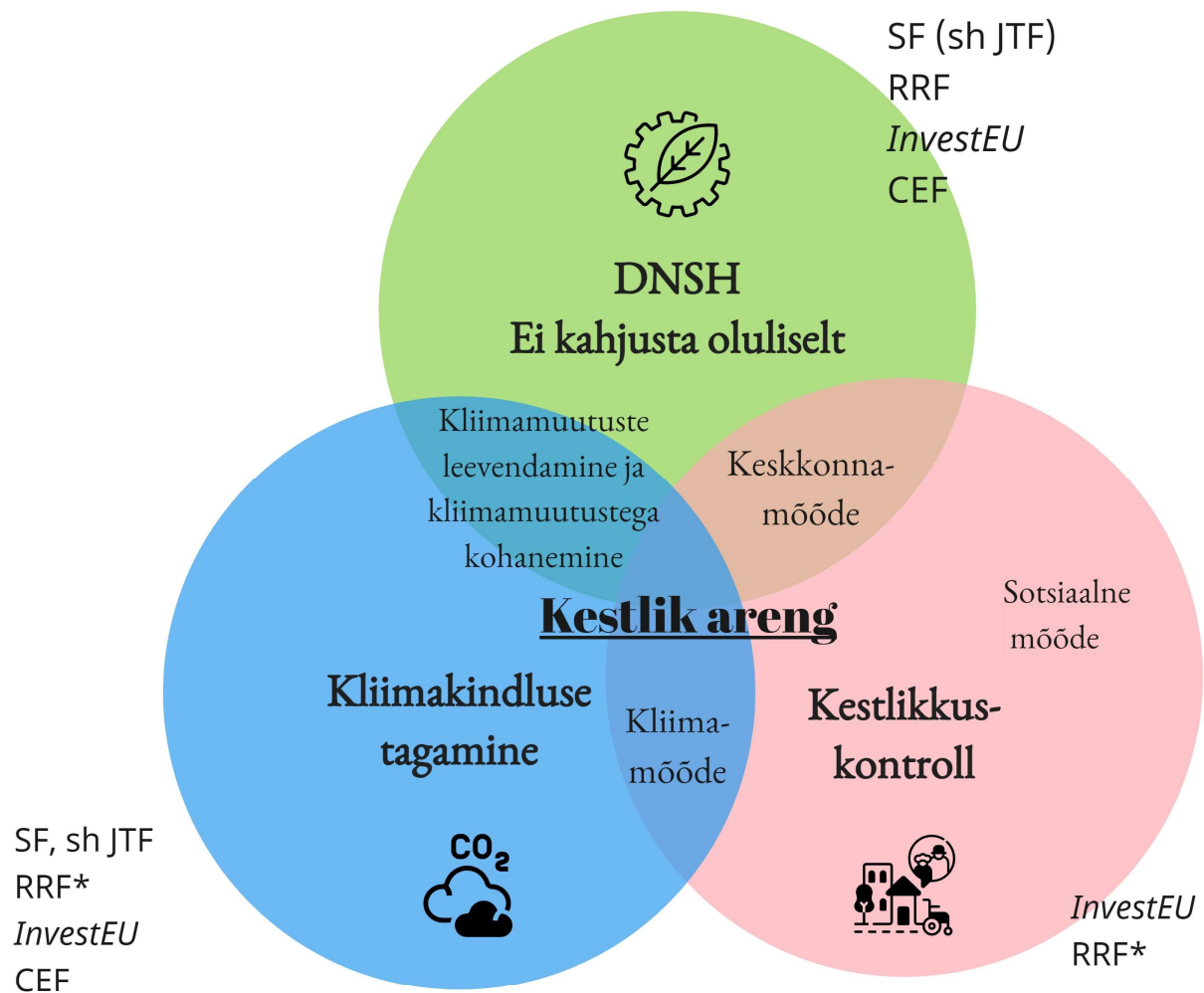
Mis on „ei kahjusta oluliselt“ põhimõte?

- Uus läbiv põhimõte roheleppes nii EL-i struktuurifondide kui ka taasterahastu vahendite kasutamisel
- Ingl.k. „*do no significant harm*“ ehk **DNSH**
- „Ei kahjusta oluliselt“- põhimõte, mille kohaselt ei tekitata olulist kahju kliima- ja keskkonnamärgidele
- Eesti taastekava lisana on koostatud kõigi meetme kohta DNSH analüüs

KKK:

- Meil kehtivad juba keskkonnamärged õigusaktid- kas neist ei piisa?
- Kas „ei kahjusta oluliselt“ hindamine on sama, mis on keskkonnamõjude hindamine (KMH)?
- Kui projekt juba panustab ringmajandusse, siis kas see pole piisav?
- Kuidas saab olla kindel, et projekt „ei kahjusta oluliselt“ keskkonnamärgi?

DNSH
Ei kahjusta oluliselt
RRF

Komisjoni teatis
2021/C 58/01 "**Tehnilised
suunised põhimõtte „ei
kahjusta oluliselt“
kohaldamise kohta
taaste- ja
vastupidavusrahastu
puhul**"

- "Ei kahjusta oluliselt" põhimõte (DNSH) on RRF-is horisontaalne printsiip, Art 5 lg 2:

Rahastust toetatakse ainult meetmeid, mille puhul järgitakse põhimõtet „ei kahjusta oluliselt“.

- Kõik Eesti taastekava meetmed peavad olema kooskõlas DNSH printsiibiga, st mitte ükski reform ega investeering ei tohi kahjustada keskkonnaeesmärke oluliselt.
- RRF-i puhul üldiselt ei saa toetada fossiilkütustega seotud tegevusi (olemas välistusnimekiri), va KOM DNSH tehniliste suuniste lisa III (maagaasitaristu).
- Vastamine EL-i ja Eesti keskkonnavalastele õigusaktidele on eraldiseisev kohustus.
- Kohustus tagada tegevuskorra kokkuleppes toodud tingimuste täitmine, mis tähendab ka projektide tasandil vajadusel DNSH hindamise läbi viimist, kriteeriumide kehtestamist, tegevuste välistamist.
- Lihtsustatud lähenemine DNSH hindamisel võimalik: kui meede toetab 100% keskkonnaeesmärki, negatiivne keskkonnamõju puudub või on ebaoluline, panustab oluliselt taksonoomia määruse kohaselt keskkonnaeesmärgi saavutamisse--> sellisel juhul vastab tegevus DNSH põhimõttele konkreetselt keskkonnaeesmärgi suhtes.

Taksonoomia määruse artikkel 9 keskkonnaeesmärgid, mille saavutamiseks tuleb vältida olulise kahju teket

DNSH

Mis on "ei kahjusta oluliselt" põhimõte?

„Ei kahjusta oluliselt“-põhimõte, mille kohaselt ei tekitata taksonoomiamääruse artiklis 17 nimetatud olulist kahju ühelegi artiklis 9 sätestatud keskkonnaeesmärgile.

Kliimamuutuste leevendamine

Kliimamuutustega kohanemine

Vee- ja mereressursside kestlik kasutamine ja kaitse

Üleminek ringmajandusele

Saastuse vältimine ja tõrje

Elurikkuse ja ökosüsteemide kaitse ja taastamine

Majandustegevused peavad:

- 1) panustama keskkonnaeesmärkide saavutamisse ja/või
- 2) ei kahjusta ühtki 6-st keskkonnaeesmärgist

DNSH

Ei kahjusta oluliselt

NB! Kui tegevus vastab EL-i või EE õigusaktidele, siis ei tähenda see automaatselt, et tegevus on kooskõlas "ei kahjusta oluliselt" põhimõttega.
DNSH seab kõrgemad nõuded

Taksonoomiamääruse Art 17 kohaselt majandustegevus kahjustab oluliselt:

1. **kliimamuutuste leevendamist**, kui see põhjustab olulist kasvuhoonegaaside heidet;
2. **kliimamuutustega kohanemist**, kui see põhjustab praeguse kliima ja eeldatava tulevase kliima kahjuliku mõju suurenemist tegevusele endale või inimestele, loodusele või varadele;
3. **vee- ja mereressursside kestlikku kasutamist ja kaitset**, kui see kahjustab veekogude, sealhulgas pinna- ja põhjavee head seisundit või head ökoloogilist potentsiaali, või mereala head keskkonnaseisundit;
4. **ringmajandust, sealhulgas jäätmetekke vältimist ja jäätmete ringlussevõttu**, kui see põhjustab olulist ebatõhusust materjalide kasutamisel või loodusvarade otsesel või kaudsel kasutamisel, või suurendab oluliselt jäätmete teket, põletamist või kõrvaldamist, või kui jäätmete pikaajaline kõrvaldamine võib oluliselt ja pikaajaliselt kahjustada keskkonda;
5. **saastuse vältimist ja tõrjet**, kui see suurendab märkimisväärselt saasteainete heidet õhku, vette või pinnasesse;
6. **elurikkuse ja ökosüsteemide kaitset ja taastamist**, kui see kahjustab märkimisväärselt ökosüsteemide head seisundit ja vastupidavust või kahjustab elupaikade ja liikide, sealhulgas liidu tähtsusega liikide kaitsestaatust.

Kontrollküsimused keskkonnariskide hindamiseks:

1. Kas projektis kasutatakse fossiilkütuseid või põhjustab tootmine/transport KHG heiteid? Kas need on olulises koguses?
2. Kas projekt on ilmastikutingimuste osas tundlik? Kas asukoha valikul ja tegevuste elluviimisel on mõju projektile endale või ümbruskonnale?
3. Kas projekt kasutab veeressursse olulises koguses? Kas projekti tegevuste tõttu võib olla ohustatud pinnavesi, põhjavesi või merevesi?
4. Kas projekt tekitab jäätmeid ja mis nendest edasi saab? Kas projekt pakub lahendusi, kuidas edendada ringmajandust?
5. Kas projekti tulemusena tekivad erinevad heited õhku, vette, pinnasesse? Kuidas on need välditud või hoitud kontrolli all? Kas lahendused on madalaima keskkonnamõjuga või lähtuvad parimast võimalikust tasemest?
6. Milliseid loodusressursse projekt kasutab? Kas projekti tegevus otseselt või kaudselt mõjutab liike ja nende elupaiku? Kas projekt võtab kasutusele uuel otstarbel maid? Kas projekt kasutab looduspõhiseid lahendusi (jahutus, roheline, kohalikud liigid)?

•

DNSH
Ei kahjusta oluliselt

Suunised on kirjas taotlejale kohalduvas juhendmaterjalis, mis on kättesaadav RÜ lehelt taotlusvooru avanedes

DNSH-ga vastavuse hindamisel kehtivad järgmised põhimõtted:

- 1) Tegevuse hindamisel tuleb lähtuda **kogu tegevuse olelusringist**. Hindamine peab hõlmama tootmise/ehitamise, kasutamise ja kasutusel kõrvaldamise etappe.
- 2) Tegevuse hindamisel tuleb lähtuda nii **otsestest kui esmastest kaudsetest mõjudest**. Otsene mõju on seotud projekti tasandi mõjudega näiteks tootmise püstitamisel, esmane kaudne mõju on seotud nt toodetud toodangu/teenuse või muu kasutusetaapis toimuva tegevuse mõjuga.
- 3) Kui tegevus panustab ühte keskkonnanäesmärgi saavutamisse (nt kliimamuutuste leevendamine), ei **tohi see tegevus samal ajal kahjustada teiste keskkonnanäesmärkide täitmist**.
- 4) Kui tegevus panustab 100% ulatuses ühte kuuest keskkonnanäesmärgist, peetakse seda tegevust selle konkreetse keskkonnanäesmärgi puhul põhimõttele „ei kahjusta oluliselt“ vastavaks.
- 5) **Euroopa Liidu ja Eesti keskkonnaõiguse järgmine on eraldiseisev kohustus ega vabasta põhimõtte „ei kahjusta oluliselt“ vastavuse hindamisest**.
- 6) Kui tegevusel või projektil on juba läbiviidud keskkonnamõjude hindamine (**KMH**), on vajalik siiski läbi viia ka „ei kahjusta oluliselt“ hindamine, kui KMH ei käsitle kõigi keskkonnanäesmärkide mõjusid piisavas ulatuses.

DNSH
Ei kahjusta oluliselt

7) Kui tegevuse hindamisel on leitud, et võib esineda olulise kahju oht, siis tuleb selgitusena välja tuua rakendatavad **leevendusmeetmed**, mille tulemusena tagatakse, et tegevuse elluviimisel olulist kahju ei tekitata.

8) Tegevused, mis puudutavad **elektrifitseerimist** (nt tööstuse, transpordi ja hoonete sektoris) peetakse kliimamuutuste leevendamise keskkonnaeesmärgi puhul „ei kahjusta oluliselt“ vastavaks tingimuseks, et oleks selgitatud, kuidas on tagatud tegevuse elluviimisel ja tulevikus taastuvelektri energia kasutus.

9) Tegevuse mõju ei hinnata võrdluses muu olemasoleva või kavandatava tegevusega, vaid hinnata tuleb **tegevuse enda absoluutset mõju**.

10) Taotleja täidab juhendmaterjali lisa 1 oleva vormi, mille esitab koos taotlusega. See põhineb KOM tehnilistel suunistel "ei kahjusta oluliselt" põhimõttel.

„Ei kahjusta oluliselt“ põhimõttele vastavuse hindamine

Hindamise protsess:

selgub millised on olulised mõjud ja millistesse eesmärkidesse panustatakse.

„Jah“- tähendab, et oluline on negatiivne keskkonnamõju, täita 2.osa

„Ei“- tähendab, et olulist negatiivset mõju ei ole, lisada selgitus miks ja viide tõenditele. Samuti tuua välja, kui tegevus panustab eesmärgi täitmisesse.

Kas projekt ja sellega seotud tegevused võivad omada olulist ebasoodsat keskkonnamõju?	Jah	Ei	„Ei“ korral põhjendus
Kliimamuutuste leevendamine			
Kliimamuutustega kohanemine			
Vee ja mereressursside kestlik kasutamine ja kaitse			
Ringmajandus, sealhulgas jäätmetekke vältimine ja jäätmete ringlussevõtt			
Õhu-, vee- ja pinnasesaastuse vältimine ja tõrje			
Elurikkuse ja ökosüsteemide kaitse ja taastamine			

„Ei kahjusta oluliselt“ põhimõttele vastavuse hindamine: kliimamuutuste leevendamine

Küsimus	Jah	Ei	Sisuline põhjendus
Kas projekt toob eeldatavasti kaasa märkimisväärse kasvuhoonegaaside heite?			

Abiinfo: kas eeldatakse kasvuhoonegaaside heite teket (CO₂ jalajälg, võttes arvesse nii otseseid kui kaudseid mõjusid) ning kas hinnatakse seda oluliseks heiteks või mitte. Vajalik on ka täpsustada, et milliseid leevendusmeetmeid planeeritakse kasutada, et vähendada kasvuhoonegaaside heidet. Projekt peab olema kooskõlas eesmärgiga vähendada kasvuhoonegaaside heidet 2030. aastaks ning saavutamaks kliimaneutraalsus 2050. aastaks.

„Ei kahjusta oluliselt“ põhimõttele vastavuse hindamine: kliimamuutustega kohanemine

Küsimus	Jah	Ei	Sisuline põhjendus
Kas projekt eeldatavalt põhjustab praeguse kliima ja eeldatava tulevase kliima kahjuliku mõju suurenemist projektile endale või inimestele, loodusele või varadele?			

Abiinfo: hinnata tuleb nii projekti mõju kliimamuutustega kohanemisele (st et projekti elluviimine ei põhjustaks olulist mõju, mis vähendaks piirkonna vastupanuvõimet kliimamuutustele) ning et projekt ise oleks kaitstud kliimamuutuste võimaliku mõju eest (nt ekstreemsemad ilmaolud, üleujutused, sademed, kuumus, põud jms).

„Ei kahjusta oluliselt“ põhimõttele vastavuse hindamine: veeressursside kestlik kasutamine ja kaitse

Küsimus	Ja h	Ei	Sisuline põhjendus
Kas projekt eeldatavalt kahjustab veekogude, sealhulgas pinna- ja põhjavee head seisundit või head ökoloogilist potentsiaali?			
Kas projekt eeldatavalt kahjustab mereala head keskkonnaseisundit?			

Abiinfo: Selgitada tuleb, kas projekt eeldab veekasutust ning mõju veehaardele. Väikese mõjuga on tegevus, mis puudutab olmevee kasutust ja juhtimist ühiskanalisatsiooni vastavalt kehtivatele nõuetele.

„Ei kahjusta oluliselt“ põhimõttele vastavuse hindamine: üleminek ringmajandusele, sealhulgas jäätmetekke vältimine ja jäätmet ringlussevõtt

Küsimus	Jah	Ei	Sisuline põhjendus
Kas projekt eeldatavalt suurendab oluliselt jäätmete teket, põletamist või kõrvaldamist, välja arvatud ringlusse võetamatute ohtlike jäätmete põletamine?			
Kas projekt eeldatavalt põhjustab olulist ebatõhusust mis tahes loodusvarade otsesel või kaudsel kasutamisel kogu olelusringi jooksul, mida ei ole piisavate meetmetega minimeeritud?			
Kas projekt põhjustab ringmajanduse seisukohast olulist ja pikaajalist keskkonnakahju?			

Abiküsimus: Projekti puhul tuleb selgitada, kuidas on tagatud jäätmetekke vähendamine, milliseid jäätmeliike tekib ja kuidas neid käideldakse. Oluline on silmas pidada, et selleks et veenduda, et projekt ei kahjusta ringmajanduse eesmärkide saavutamist, on vajalik esitada põhjendused ning piisava täpsusega selgitused (st et ei saa piirduda vaid viitega, et jäätmeid käideldakse vastavalt nõuetele).

„Ei kahjusta oluliselt“ põhimõttele vastavuse hindamine: üleminek ringmajandusele, sealhulgas jäätmetekke vältimine ja jäätmet ringlussevõtt

Loodusvarad on energia, materjalid, metallid, vesi, biomass, õhk ja maa. Põhjenduses tuua välja milliseid ressursse üldiselt projekti käigus vaja läheb ning kuidas on tagatud nende tõhus kasutamine.

Ebatõhusust saab minimeerida näiteks suurendades märkimisväärselt toodete vastupidavust, parandatavust, uuendatavust ja korduskasutatavust või vähendades märkimisväärselt ressursse disaini ja materjalivaliku abil, soodustades uue kasutusotstarbe andmist, demonteerimist ja ümberehitamist, eelkõige selleks, et vähendada materjalide kasutamist ja edendada nende korduskasutamist. Ebatõhususe minimeerimine hõlmab ka ohtlike ainete sisalduse märkimisväärselt vähendamist materjalides ja toodetes, sealhulgas nende asendamist ohutumate alternatiividega. Ebatõhusust saab minimeerida ka toidujäätmete tekke vähendamisel toidu tootmisel, töötlemisel, valmistamisel või turustamisel.

Lisateavet ringmajanduse eesmärgi kohta leiab taksonoomiamääruse põhjendusest 27.

„Ei kahjusta oluliselt“ põhimõttele vastavuse hindamine: õhu-, vee- ja pinnasesaastuse vältimine ja tõrje

Küsimus	Jah	Ei	Sisuline põhjendus
Kas projekt eeldatavalt suurendab märkimisväärselt saasteainete heidet õhtu, vette või pinnasesse?			

Abiinfo: Saasteaine on õhus, vees või pinnases eksisteeriv aine, vibratsioon, soojus, müra, valgus või muu saasteaine, mis võib kahjustada inimese tervist või keskkonda. Põhjenduses tuua välja, millised on peamised heited ja saasteained, mis jõuavad keskkonda. Kirjeldada, milliste leevendusmeetmetega on viidud saasteainete heide vähima võimalikuni või üldse saasteainete teke ennetatud.

„Ei kahjusta oluliselt“ põhimõttele vastavuse hindamine: elurikkuse ja ökosüsteemide kaitse ja taastamine

Küsimus	Jah	Ei	Sisuline põhjendus
Kas projekt eeldatavalt kahjustab märkimisväärselt ökosüsteemide head seisundit ja vastupidavust?			
Kas projekt eeldatavalt kahjustab elupaikade ja liikide, sealhulgas liidu tähtsusega liikide kaitsestaatust?			

Abiinfo: Kas projekt eeldatavalt kahjustab elupaikade ja liikide, sealhulgas liidu tähtsusega liikide kaitsestaatust?

Selgitada, kas projekti tegevus võib mõjutada liikide ja elupaikade seisundit ja kaitset. Tuua välja, kas projekti tegevused on vahetult seotud kaitsealadega (sh Natura 2000 aladega) ning kas projekti eeldab looduslike ressursside kasutust (nt biomass), mh maakasutust ja selle muutmist. Leevendusmeetmetena kirjeldada, et kuidas on tagatud, et elupaikade ja liikide hea seisund ei saa mõjutatud ega halvene.

Kooskõlas taksonoomiamääruse artikli 2 punktiga 16 tähendab „hea seisund“ seoses ökosüsteemiga „heas füüsikalises, keemilises ja bioloogilises seisundis või hea füüsikalise, keemilise ja bioloogilise kvaliteediga ning isepaljuneris- või taastumisvõimega ökosüsteemi, kus liigilist koostist, ökosüsteemi struktuuri ja ökoloogilisi funktsioone ei kahjustata“.

Kokkuvõte:

- „ei kahjusta oluliselt“ on kõigi tegevusvaldkondade puhul kohaldatav põhimõte
- terviklik ja olelusringi põhine lähenemine
- lisaks toetuse saamisele peab ka projekti arendustegevuste elluviimisel põhimõtet järgima (saab lähtuda varasemast hindamisest)
- hindaja peab olema keskkonnavaldkonnas tervikuna pädev, ärimudelite meetme puhul saab lahendada selle teekaardi koostanud eksperdi(ekspertide) poolt

RIIGI TUGITEENUSTE
KESKUS

Aitäh!

RTK kodulehelt leiate info:

- Eesti taaste- ja vastupidavuskava ja toetusmeetmete kohta
- 2021-2027 perioodi EL-i fondide ja toetusmeetmete kohta